

REVISTA ECONOMICĂ.

Organ financiar-economic.

Organul oficial al „Solidarității”, asociațiune de institute financiare ca însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „Solidaritatea” sunt:

Agricola, (Ecica), Agricola. (Hunedoara). Agricola. (Lugoș), Agricola (Sebeșul-săsesc). Albina. Ardeleana, Arișana, Arina, Armonia, Astra, Auraria, Aurora. (Baia-mare). Avrăgeana, Bănățana, Banca Poporală, (Caransebeș), Banca Poporală. (Dej), Banca Poporală, (Arpașul-inf.) Beregsana, Berzovia, Bihoreana, Bistrițana, Boșona, Brădetul, Buciumana. Cassa de împrumut ca însoțire, (Bicaz), Cassa de păstrare, (Mercurea), Cassa de păstrare (reuniune), (Săliște). Câmpiana, Cârțișoreana, Chiorana, Chișeteiana. Codreana, Comuna, Concordia, (T. Uzdim), Cordiana. Coroana, (Bistrița). Coroana, (Timișoara), Corvineana, Creditul, Crișana, (Uzi reana, Decebul Detunata. Doina, Drăganul, Dunăreana, Economia, (Cohalm), Economul, Făgețana, Fortuna, Frăția, Frățitetea, Furnica, Geogeană, Gloria, Grănișterul. Hașegana, Hondoleana, Însoțire de credit, (Veștem), Institut de credit. (Mehadia), Institut de credit, (Gavosdia). Isvorul, (Sângeorgiu), Isvorul, (Sebeșul-inf), Iulia, Lăpușana, Ligediana, Lipovana, Luceafărul, Mărgineana, Mercur, Mielul, Minerva, Munteana, (Corniareva), Murășiana, Murășianul, Nădlăcana, Negoiul, Nera, Noiana. Olteana, Orănciana, Orientul, Panciorara, Patria, Piatra, Plugarul, (Cacova), Plugarul, (Săcădate), Poporul, (Lugoș), Poporul, (Săliște). Porumbăceana. Pogresul, Racoșana, Reuniunea de împrumut și păstrare, (Iva-mare), Răureana (Cop. Măndăstur), Sătrana, Sătmăreana. Sebeșana, (Caransebeș), Sebeșana, (Sebeșul-săsesc), Selăgeana, Sentinela, Șercășiano, Silvania, Șoimușana, Someșana, Speranța, (Hosman), Steaua, Târnăveana, Tibleșana, Timișana, Ulpiana, Uniea, Vatra, Victoria, Vătorul, Voileana, Vlădeasa, Vulturul, (Sănmărtin), Vulturul, (Tășnad), Zărăndeana, Zlăgăneana.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12—, pe 1/2 an K 6—

Redactor responsabil:
CONSTANTIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Băncile românești și fuzionările.

În timpul recent am avut de înregistrat câteva cazuri de fuzionări între băncile noastre. Un lucru, fără îndoială, îmbucurător.

Dezvoltarea viitoare a instituțiunii băncilor noastre numai în această direcție se mai poate închipui. Ba ce e mai mult numai prin fuzionări raționale se vor putea întări băncile noastre în viitor și vor putea deveni adevărate fortărețe în viața noastră economică. Trebuie să ajungă acolo, ca să se poată baza cât mai mult pe puterile lor proprii și astfel să fie la adăpost față de orice împrejurări nefaste, ce ar putea veni.

Aproape tot, ce avem noi azi ca avere în bani, e angajat în serviciul băncilor noastre. Ar fi deci o adevărată miopie, și încă una dintre cele mai periculoase, ca să nu căutăm a întări instituția aceasta a băncilor, asigurând astfel cea mai mare parte din capitalul românesc de aici.

S'a spus de atâtea-ori în coloanele acestei reviste cât și în alte ziare ale noastre, precum se recunoaște de toată lumea românească nepreocupată, că *bănci avem acum prea destule*. E vorba numai ca acestea să meargă bine, să se întărească din ce în ce, ca să nu fie în stare orice vântuleț, să le clatine. Aceasta trebuie să fie problema conducătorilor băncilor noastre, precum și a tuturor oamenilor noștri de bine. Căci instituția băncilor este pentru întreg poporul nostru de aici — fără

deosebire — de cea mai mare însemnătate. Este între cele dintâi dacă nu chiar cea dintâi dintre toate instituțiunile noastre de orice natură. Cu ajutorul admirabilei rețele a băncilor noastre românești putem stăpâni — dacă vom fi cu toții oameni la locul nostru — întreg pământul românesc de aici și întreg poporul nostru. Și când afirmăm aceasta, înțelegem a stăpâni nu numai cu banul, cu materia, ci și în alte privințe.

În timpurile acestea tot mai puțin priincioase nouă, instituția băncilor noastre e pentru poporul nostru de aici ca și armata pentru o țară. Așa ar trebui cel puțin și așa ar putea să fie. Și precum guvernele diferitelor țări pun azi cel mai mare fond poate pe dezvoltarea și susținerea la înălțime a armatei, așa noi ar trebui să ne îngrijim de băncile noastre. Aici fără mult sgomot și fără paradă multă am putea dezvoltă cea mai mănoasă și mai întinsă activitate nu numai pentru ridicarea stării noastre materiale, ci și pentru cultura noastră națională. Credem că nu trebuie se insistăm prea mult asupra acestui lucru, căci oricine va înțelege ușor că afirmația de mai sus, — între împrejurările date — nu este de loc exagerată. Băncilor cu mijloacele lor, cu oamenii lor și cu organizația lor le stă înainte un teren de activitate pe cât de extins pe atât și de frumos.

De aceea întărirea lor ar trebui să ne preocupe pe toți acum, până când încă nu e prea târziu. Și spre acest scop — repetăm — fuzionarea băncilor mai mici cu cele mai

mari, după loc și împrejurări, ni-se pare a fi unul dintre cele mai bune mijloace. Să se supună micile interese și ambiții personale intereselor mari obștești și să se pornească această acțiune cu dragoste și bună înțelegere.

Să vedem pe scurt ce avantagii și eventual ce dezavantagii prezintă fuzionările. Incepem cu dezavantagiile. Se va susține din vreme-o parte sau alta, că fiind bănci mai multe și concurența mai mare, băncile vor lucra mai puțin, ceea ce ar fi în interesul obștesc, deci de ce să fuzioneze? Se va zice mai departe, că băncile, așa cum sunt ele azi, pot lucra mai puțin având regie mai mică și venind direct în contact cu clientela. Și anume regia — zice-se — ar fi mai mică deoarece la multe dintre băncile acestea de duzină, personalul e puțin, iar în contact direct cu partidele ar stă prin faptul, că azi aproape fiecare orașel își are banca sau băncile sale. În fine tot din cauza fuzionărilor mulți membrii în direcțiunea și comitetul de supraveghiere al băncilor de azi ar rămâne pe dinafară.

Dintre toate desavantagiile înșirate mai sus, ca urmări ale fuzionărilor poate acest din urmă să fie cel mai grav. Sau mai bine zis acesta este poate cea mai mare pedecă în calea fuzionărilor, căci celelalte se pot ușor combate.

Concurența avem noi cu cine o țineă și anume cu băncile străine, dar chiar dacă aceasta ar lipsi, în ziua de azi un institut de bani, care vrea să trăiască, trebuie să abstea dela uzurărie. Regia mică prin aceea, că directorul băncii e orice altceva numai om de specialitate nu, iar pe contabilul îl face cutare preot sau învățător, care își neglijează prin aceasta și oficiul propriu, această „regie mică“ nu o recomandăm nici unui institut de bani de-al nostru, căci aceasta nu-l va duce la bine. Încât privește contactul direct cu partidele, aceasta e cu atât mai mică piedecă în calea fuzionărilor. Băncile fuzionate vor deschide filiale și agenturi ori unde va fi lipsă! În fine chestiunea cea mai delicată. Membrii direcțiunii dela cutare bancă nu vor consimți prea bucuroși la o eventuală fuzionare știind, că prin aceasta, o parte din ei cel puțin, vor cădea *dela putere*. Dar și aici se poate ajuta ușor cu bună înțelegere și cu puțină abnegație.

În schimb fuzionările băncilor noastre, făcute cu plan și cu bună înțelegere ar aduce cu sine o putere nediscutabilă în viața băncilor și preste tot în mișcarea noastră economică. Prin formarea de bănci mai mari ar ajunge în mod natural conducerea lor în

mâni mai pricepute. Creditul lor ar crește, orientarea asupra operațiunilor ar fi mai ușoară și mai sigură și — ceea ce e mai important — în cazuri de criză băncile ar fi mai puțin expuse, mulțămită parte conducerii mai prevăzătoare, parte încrederii generale, de care s'ar bucura.

În privința socială-culturală fuzionările băncilor noastre încă și-ar avea — credem — urmările lor bune. S'ar pune poate capăt multelor certe și neînțelegeri dintre cele două grupări dela cele două bănci din acelaș orașel sau dintre oameni celor două sau trei bănci învecinate, cari stau în luptă de concurență fără înțeles și folositoare numai câtorva dintre ei.

Concentrarea forțelor este deja de mult la modă în lumea mare. Și noi accentuăm la dese ocazii principiul unirei de puteri. Ce ar fi oare să-l punem odată și în practică?

S. Roșca.

Directivă nouă.

Suntem plini de bănci, — dar nu numai noi, ci și alte naționalități din țară, așa că însăși legislațiunea va veni cu timpul să pună capăt acestui rău. Toate formațiunile mai ales de bănețe sunt perdere, nu câștig, sunt concurență vădită pentru cele existente și sunt nefericirea țărănimii, care ajungând mai ușor la credite se ruinează.

De băncile străinilor, de soartea economică a celorlalte naționalități însă peste tot puțin ne doare. Se vede bine aceasta, căci nu ne preocupă, nu ne înveselește, sau întristează ridicarea sau decăderea lor economică, nu tindem la împedecarea și usurparea lor, — nu ne facem gânduri cum spre pildă conaționalii sași ne poartă grija mai ales a noastră.

Trebue însă să ne doară soartea băncilor noastre, căci ele ne sunt totatătea cetățui ale vieții noastre publice. După biserică, după „Asociațiune“, singure ele ne mai sunt scuturi de alinare în întreaga noastră viață publică. Cu concursul lor se susțin școli, să zidesc biserici, se cumpără și ridică palate în diferite centre, se susțin studenți la învățătură, se sprijinesc instituții culturale, economice, sociale, — deci sfântă datorință avem să le păstrăm și sprijinim, — nu însă să le înființăm alte nouă în coastă sau apropiere, căci la toate formațiunile nouă putem afirmă, că de aci încolo numai interese personale dau motiv, nici decât interese de ordin obștesc.

Iar cum păharul fiind plin în aceasta privință, a venit și trebuie să vină vremea ca să ne dezvoltăm și în alte direcții ale vieții economice. Sunt așa de mulți rami de economia publică, n'avem decât să privim la străinii din jurul nostru și putem lua exemple înzecite. Societăți pentru producerea diferitelor articoli de trai, societăți pentru valorizare de produse, societăți pentru exploatare de păduri, pentru cultivare de vii, fabrici pentru diferite și diferite trebuite sunt direcția de lucrare, pe care va trebui să o luăm.

Frumos exemplu pentru început avem în Blaj unde s'a înființat „Plugarul“ ca însoțire pur economică, iar alt exemplu de model ne vine acum tot de acolo. S'a proiectat societatea industrială pe acțiuni „Vulcan“ pentru producerea și desfacerea de cărămidă și țiglă. E frumos unde intelectualii sunt mânați de ideale mai înalte și unde vreau să priceapă trebuințele după adevăr. Am putea crede doar, că fondatorii acestor două instituții n'ar fi putut înființa în Blaj o a doua bancă românească? Ce lucru ușor eră acesta, căci avem cazuri destule, doară geșeftul merge! S'gur numai în astfel de centre se poate trece peste interese personale, numai în astfel de locuri se știu alege căile de dezvoltare unde intelectualii sunt oameni de inimă, cari se știu ridică pe-te interesele personale. Laudă acestor inițiatori și buni români.

Oare nu primiam mai bucuros știrea că în Zărnești fondatorii „Românului“ ar fi pus la cale o societate pentru exploatarea de păduri? Acum când guvernul se ocupă cu gândul să facă linie ferată dublă dela Brașov la Zărnești, ai noștri nu s'au gândit la o întreprindere națională, care să ia folosul din acest aranjament de comunicație publică. — Oare inițiativa fondatorilor dela „Andreiana“ în Rășinari n'ar fi fost mai bine văzută, dacă proiectau un stabiliment pentru prelucrarea lânii sau exploatarea de petriș — oare fondatorii dela „Luceafărul“ în Poplaca nu ar fi fost bine aprețiați, dacă puneau la cale o Societate pentru negoț de vite și produsele dela acestea?

N'avem capital, n'avem oameni, — acesta e răspunsul general. Dar azi începem să trecem și peste aceste pedeci. Cu ajutorul băncilor mai mari, cu studii, ce putem face în străini pe lângă bunăvoință și în alte direcții putem plecă.

Timpu e sosit și par'că ici coalea să și face începutul pentru o directivă nouă în viața noastră publică economică. Dar ca

totuș se succedă între alte multe trebuie două neajunsuri delăturate: tinerii cari au de gând să se dedice carierelor practice comerciale să fie trimiși în străinătate nu numai la academii, unde mai mult teorie învață, ci la școli, la cursuri, practice, la fabrici, la întreprinderi de diferită natură să vadă, să facă praxă. Că vreunul dintre ai noștri din cei ce au cercetat școli academice comerciale în străinătate să fi pornit vre-o afacere, vre-o acțiune de caracter general, deamă de înregistrat, par'că nu mi vine în minte, — dar între ceice au cercetat întreprinderi din străinătate și apoi au produs ceva la noi, aș putea înregistra firma: Max. Vulcan din Arad, care prin fabrica de fierărie se impune, ne face cinste și dă dovadă despre practicitatea și rezultatul cercetării întreprinderilor din străinătate. Dar ce să mai zicem de Aurel Vlaicu care de sigur nu de pe bănci de școală sau din birou, ci din vreun stabiliment și-a luat inspirația de-a putea stăpâni văzduhul.

La afaceri practice trebuie trimiși tinerii noștri în străinătate, că apoi acasă venind cu concursul băncilor să putem mai ușor și alți rami de economie și industrie îmbrățișa.

Pentru ca trebuințele vieții noastre publice să fie cu atențiune urmărite ar trebui apoi oameni anume susținuți, cari să percurgă ținuturile locuite de Români, să raporteze despre trebuințele acestora, să se curete la rezo varea lor, să vină cu propuneri pentru inițierea diferitelor afaceri de comerț și industrie, de cumpărări și parțelări de moșii și altele. Aceștia ar fi angajații însoțirii de control a băncilor noastre și ai biroului de informație. Bine înțeles omul sau oamenii iarăș vor trebui formați. Inițiativă frumoasă în privința aceasta ia „Economul“ din Cluj prin angajarea unui revizor agricol.

Aceste două ar fi, între multe alte, neajunsuri principale ce trebuiesc delăturate. E ușor însă a pune pe hârtie, a plănui, dar greu a execută vor zice mulți, — dar tot mulți vor fi aceia, cari greșesc astfel reflectând. Pornirea trebuie făcută da capo, căci suma numai așa se poate prevedea rezultat, fie acela la început chiar nu îndestul-mulțămitor. Câmpul economiei și industriei pentru noi e încă foarte vast și prea puțin exploatat, căci suntem tineri, ca popor, dar deși e inundat de străini, partea noastră și dreptul nostru de-a ne extinde în toți ramii nouă necunoscuți încă tot ne rămâne. Până ci-șul ultim nu bate e bine să ne închegăm rândurile cu deamă precugetare și ar fi bine ca și conducătorii noștri politici să a-

jungă la ideea, că abătându-se în parte dela stricta lucrare numai în direcția politică prea de sarbăd succes, să ia în programul lor și o nouă directivă, să se ia în lucrare și organizarea poporului pe teren economic-industrial, căci e destul dovedit, că dela bunăstarea economică atârnă și bunăstarea în cele sociale, culturale și politice ale unui popor.

Octavian Sglimbea.

Universitate economică.

În zilele trecute patrusprezece asociații regnicolare a cărora obiect de preocupare sunt chestii economice au prezentat celor două case ale legislației noastre o cerere, ca să îndrumeze guvernul la elaborarea unui proiect de lege pentru întemeierea unei universități de economie națională.

În motivarea cererii se scoate la iveală că una din cauzele cele mai însemnate ale stării înapoiate economice a Ungariei, și deci și a sărăciei populației și a culturii sale este preponderarea educației juridice. *Baza viței unei națiuni este munca economică și dreptul este numai regulătorul ordinii acestei vieți.* Prin urmare rațiunea dictează ca partea cea mai mare a forțelor intelectuale să fie educate pentru o muncă productivă și numai partea cea mai neînsemnată pentru susținerea ordinii de drept. La noi în țară — zice cu drept cuvânt — se face contrarul. La carierele teoretice se constată supraproducție iar comorile naturale ale țării zac neexploatate. Programul producției mai mari rămâne în lipsă de forțe intelectuale și de voință literă moartă. Între industriași, bancheri și comercianți se află numai foarte rar urmași ai claselor intelectuale. Înțelegerea pentru problemele reale ale vieții trebuie cultivată în măsură mai mare între intelectualii de azi, și cari trebuie îndrumați mai mult ca până acum spre munca productivă. Iar aceasta se poate ajunge prin o universitate pentru economia națională.

Scopul acestei nouă instituții ar fi de a cultiva și răspândi totalitatea științelor național-economice pe nivel universitar, a atrage și a pregăti tinerimea pentru carierele productive și a deștepta prin aceasta la viață forțele economice nefolosite ale țării.

Din ascultătorii acestei universități se vor recruta agronomii practici înarmați cu cunoștințe comerciale și industriale; comercianții și întreprinzătorii industriali cu orizonturi mai largi; specialiști în finanțe, în chestii de asigurare și de comunicație, și bancherii; funcționarii superiori ai ministerelor, de resort și a secțiilor economice a orașelor, reprezentanții economiei din străinătate și profesorii de științe economice-naționale.

Potrivit caracterului ei universitar noua instituție nu s'ar restrânge la cei trei rami principali de producție, ci o facultate separată ar cultiva toți ramii sociologiei, se înțelege cu deosebită considerarea la fenomenele economice. La facultatea aceasta se vor propune doctrinele relative la politica economică, cele privitoare la instituția tovărășilor; dreptul comercial și administrativ și în mod practic limbile vii din Occident și Orient.

Obiectele de învățământ ale acestei facultăți, necesare pentru însușirea unei culturi sociale generale, ar fi obligatoare pentru toți ascultătorii celorlalte facultăți.

Celelalte trei facultăți s'au împărțit după cei trei rami principali de producție în facultate agronomică, în legătură cu vre-o fermă-model; în facultate industrială și în facultate comercială și financiară, care ar înlocui cursul superior al acad. miei comerciale actuale și în cadrul căreia s'ar propune și materialul relativ la postă și chestii de comunicație.

Sediul universității va fi capitala țării.

Cum în fruntea acțiunii pentru întemeierea noiei universități stă puternica asociație regnicolară a partidului agrar și ideea a fost primită cu simpatie din partea guvernului, probabil, că proiectul de lege solicitat va fi depus nu preste mult pe biroul camerei.

Păreri asupra institutelor noastre de bani.

Ziarul „Világ” din capitală și-a pus de țintă să facă cunoscut publicului său cetor pe bază de date autentice, mișcările politice, sociale și economice din Ardeal. În acest scop a deschis o anchetă în cadrul căreia a ajuns acum până la institutele de bani ardelenene, între cari de sine înțeles dă o deosebită atenție băncilor române. Asupra acestora publică ziarul numit, în numărul său dela 17 crt., păreri a trei bărbați: a lui Burdia Szilárd, Dr. Hantos Elemé, director al „Asociației regnicolare a institutelor de bani” (deputat al cercului Dobru) și a prezidentului clubului nostru parlamentar dl. Dr. Teodor Mihali.

Burdia deși avea să facă enunțaiții asupra băncilor românești nu spune asupra acestora nimic, în schimb însă bate câmpii asupra unor chestii politice, de cari n'a fost întrebat și foște ocazia pentru a se pune în evidență apărându-și și de data asta politica specială ce o urmărește.

Cu atât mai interesante sunt enunțaițiile deputatului Dr. Hantos E., din cari redăm următoarele:

„După părerea mea — zice Dr. Hantos — lupta dintre institutele de bani maghiare și române nu este de altă natură, decât cum este de obicei lupta dintre bănci în general. Nu am exoriat decât până acum, ca băncile maghiare să fie fost agresive numai din motive și pentru scopuri curat naționale, după-cum și la conducătorii băncilor române principalul și cel mai esențial lucru este *afacerea*. Știu d. ex. cazuri concrete, când bănci românești au oferit spre cumpărare moșii-le, ce le au, parte statului, parte noiei bănci altruiste. Va să zică politica de realitate a băncilor române o caracterizează mai mult motivele de ordin material-financiar, și nu validitatea niziunțelor naționaliste. Ba institutele de bani săsești, sunt chiar mult mai agresive în a câștiga moșii românești, decât băncile române în ce privește câștigarea de moșii maghiare. Știu că trecerea de moșii săcuiești în mâni românești și datele privitoare la aceste treceri dovedesc *la aparență*, că băncile române pun pond pe cucerirea pământurilor săcuiești. Dar cauza că proprietarii de pământ din Săcuime se schimbă este alta. Săcuii sunt mai puțini spornici și în timpul mai nou se ocupă cu negoțul și industria lemnului și vânzări și cumpărări de păduri. Va să zică Săcuilul nu este expansiv la câștigarea de pământ. *Poporul român din contră este setos după pământ.* Singura și cea mai ferbinte dorință a țaranului roman este să-și poată produce pe pământul său propriu cele necesare pentru traiu. De aici provin deci trecerile de moșii în mâni românești”.

Ce privește împărțirea cotelor de binefacere — după Hantos — partea cea mai mare a sumelor cade în favorul „Asociațiunii culturale” și n'au în general nici o importanță

În fine se pronunță Dr. Hantos și asupra întrebării pentru ce crește zi de zi clientela maghiară a băncilor române și află explicația acestui fenomen — în mod foarte corect — în faptul că băncile românești acoardă mai ușor și mai iute creditele.

Cum vedem dl Dr. Hantos judecă obiectiv activitatea băncilor noastre și arată conștientizarea săi cheia succesului lor. Constatările D Sale vor contribui desigur la risipirea multor păreri greșite asupra băncilor noastre. Credem însă că se bazează pe informații greșite sau pe vre-o mistificare enunțată să că bănci românești ar fi oferit statului sau chiar băncii altruiste moșii aflătoare în proprietatea lor, căci de o astfel de încercare, din considerații pur materiale, nu ținem capabilă nici una din băncile noastre.

Iată acum și enunțările dlui Dr. T. Mihali asupra chestiunii în care i-s'a solicitat părerea din partea corespondentului ziarului „Világ”:

Între băncile maghiare și române din Ardeal, — a zis dl Mihali — nu vine în considerare, decât punctul de vedere curat financiar. Încât știu eu din experiență, între institutele acestea există cele mai loiale rapoarte. La institutele române se află plasat și capitalul maghiar, sunt și debitori maghiari și la încredințarea împrumuturilor e normativă singur capacitatea de credit, deoarece banii — după părerea mea — n'au naționalitate. Ce se ține de cumpărarea moșilor, normative sunt și aici punctele de vedere de afaceri, întru cât, cu deosebire în părțile nordice ale Ardealului, parcelarea pământului se face între locuitorii comunei respective, fie aceștia de orice naționalitate, pentru că aceștia sunt mai cu seamă capabili a plăti împrumuturile, ce le-au contras. Băncile românești nu ținesc a ruina pe Maghiari; din contră sunt cazuri, când tocmai băncile române („Albina”, „Someșana”) au salvat proprietari maghiari sau săcui

Prin aceasta am arătat, că în Ardeal băncile nu cunosc decât concurența financiară. Apoi dacă în aceasta concurență în unele cazuri sunt în avantajul institutele de bani române, cauza este că conducătorii băncilor române desvoaltă o muncă intensivă pentru a cunoaște bine raporturile, iar față de datornicii au o procedură mai loială. Întrucât se conving că nu le este periclitat capitalul, dau debitorului termene lungi de amânare. Este știut, că cu ocazia ultimei crize financiare cele mai multe bănci române n'au abuzat împrumuturile, nici n'au urcat dobânzile. Și observ, că băncile române numai în cazuri extreme recurg la improprietate.

Economii țărani și micii proprietari unguri recurg adeseori mai bucuroși la băncile române din cauză, că acolo sunt tratați mai uman, mai democratic, pe când la băncile maghiare cu deosebire la cele întințate de aristocrație și conduse de oamenii lor tratează rece și cu aroganță atât pe țăranul român, cât și pe cel maghiar.

Ce privește marea diferență între băncile române și maghiare la împărțirea sumelor de binefacere, băncile române nu fac deosebire între Români și Maghiari. Dar fiindcă în sensul statutelor pot și trebuie să dea pentru scopuri de binefacere relativ de 5—6 ori mai mult, ca băncile maghiare e natural, că băncile române jertesc mai mult pentru scopuri de binefacere și culturale românești, decât băncile maghiare pentru scopuri similare ungurești...

În general, chestiile ardelen, și în deosebi activitatea și munca Românilor o cunosc fals în centru și o denaturează tendențios, poate chiar cu noia.

În Ardeal — ca și ori unde — chestia principală e chestia de pâine și dacă acesteia i-se dă colorit naționalist, aceasta se poate face numai în paguba progresului general*.

Chestiunea urbariaștilor.

Una dintre chestiunile economice cele mai ardente și cari își așteaptă de mult regularea pe calea legislației este chestiunea urbariaștilor. Se știe ce pagube enorme au a suferi urmașii foștilor iobagi din cauză, că deși urbariaștii s'a desființat încă la anul 1848, totuși nici până astăzi nu s'au luat încă dispoziții, că cine are să fie reprezentantul legal al intereselor urbariaștilor. Chestiunea aceasta privește de aproape mai ales poporul nostru în mai multe părți ale țării și în vederea acestei împrejurări deputatul nostru dl Dr. Ștefan C. Pop, și-a ridicat glasul competent la desbaterea bugetului ministrului de agricultură, stăruint din nou pentru regularea pe calea legislației a acestei importante chestiuni economice,

Iată, după buletinul parlamentar, în întregime importantul discurs rostit de dl Dr. Șt. C. Pop:

Onorată cameră!

Articolul de lege XIX din 1898 pune sub administrația statului și pădurile urbariaștilor și a jelerilor. În legătură cu această chestie voesc să arăt pagubele enorme ce rezultă pentru foștii urbariaști și jeleri din cauza neorganizării posesorilor și mai cu seamă a urbariaștilor și jelerilor.

Cauza acestor stări insuportabile este a se căuta în faptul, că această chestie nu e organizată, iar calitatea juridică nu e stabilită definitiv nici până astăzi

Legile din 1848 au șters urbariaștii, dar n'au luat dispoziții cu privire la aceea, că până la rezolvirea definitivă a chestiei acesteia, cine și cum să reprezinte interesele urbariaștilor. Astfel s'a întâmplat anomalia mare, care pricinuește urbariaștilor pagube enorme, când prin anii 60 cu prilejul localizării, izlezurii și pădurile rămase în comun ale urbariaștilor s'au transcris pe numele comunelor, pentru că pe timpul acesta deosebirea dintre comuna politică și urbariaștii nu a fost aceea, ce există dela organizarea comunelor politice încoaci. S'a făcut o mare greșală întrucât comuna politică era considerată de egală cu comuna urbariaștii și și astăzi există aceea situație necorectă, că există sute și sute de comune ale cărora păduri și izlezuri și azi sunt transcrise încă tot pe numele comunelor, și astfel sunt expuse a fi cu totul întrăinate.

În ministeriu se găsesc o mulțime de date cari dovedesc, că autoritățile au hipotecat averile acestea, deși ele nu formau proprietatea lor. Legislația n'a luat nici o dispoziție serioasă pentru introducerea și în cărțile funduare a calității juridice.

În privința neorganizării amintesc numai două exemple evidente. Procesele urbariale prescrise din cauza neorganizării, în timpul mai nou domni pe pământ le scormonesc iarăși. Procesele acestea au trecut în trei rânduri pe la Curtea de Casație. Dar din cauza neorganizării, adevărat pentru că posesorile urba-

rialiștilor nu erau bine organizate, — procedurile vechi au fost nimicite. Și cu toată starea tristă a acestor împrejurări, în legile votate nu s'a luat nici o singură dispoziție pentru sistarea și eliminarea acestor stări imposibile.

În discursul său de astăzi d. ministru al agriculturii a declarat, că composesoratele urbariaștilor vor să fie declarate persoană juridică. De când sunt membru al acestei camere, totdeauna a port în buzunar proiecte de rezoluțiuni gata pentru a le prezenta cu prilejul ștosei de desbateri. În 1908 s'au desbătut aci două proiecte. Și anume, unul pentru Ungaria, iar altul pentru modificarea legii de organizare a urbarilor din Crasna, Solnocul de mijloc și Zărând și pentru ținutul Kővár. Cu prilejul acesta toți au accentuat necesitatea acestei organizări, și, ca să se mențină instituțiunea islazurilor și a pădurilor comune însă nimeni nu a voit să tragă consecințele logice, că adevărat să se spună într'un paragraf, că comunitatea urbariaștilor și a jelerilor, precum și toate composesoratele totodată sunt persoane juridice.

Eu în anul 1908 cu prilejul desbaterii proiectului de lege VIII din 1908 am făcut următoarea propunere:

„Comunitatea urbariaștilor și a jelerilor, precum și toate composesoratele sunt persoană juridică; în fața autorităților și a altor persoane chemate composesoratele sunt reprezentate prin comitetul composesoratorilor“.

După sistarea urbariului pentru susținerea comunității — ceea ce firește s'a susținut în toate legile, atât în art. XII din 1864, cât și în art. VII din 1908 și în cel al XXXIX din 1900 — nu s'a îngrijit pentru organizarea acestei comunități și despre regularea prin lege a acestui raport de drept. Aceasta este o anomalie enormă și că ce pagube rezultă de obicei din acestea, asta o dovedesc nu numai multele procese urbariale și împrejurarea, că multe comune urbariale își pierd averile, ci o dovedește și faptul, că ceea ce atât de mult s'a urtat în interesul creșterii vitelor: înmulțirea islazurilor a devenit adevărat imposibilă prin aceea, că nimeni nu le creditează urbariaștilor și jelerilor și astfel ei nu-și pot câștiga proprietăți, pentru că nici o bancă nu creditează unei corporații nerecunoscute ca persoană juridică.

Între astfel de împrejurări faptul, că d. ministru în vorbirea D-sale dela 12 Mai 1911 și în cea de azi a declarat, și cu alte prilejuri a constatat situația insuportabilă și scandaloasă a urbariaștilor și necesitatea urgentă a asanării acestei stări triste, — am dori ca promisiunea D-sale să devină fapt împlinit, și-l rugăm ca în timpul cel mai apropiat să prezinte un proiect de lege în chestie aceasta. Întârzierea e foarte primejdioasă, fiindcă, după cum spusei, în multe părți urbariaștii sunt expuși primejdiei, ca, cu considerare la faptul că și calitatea juridică e primejduită, fiindcă proprietatea nu e transcrisă pe numele lor, și prin explicații greșite le consideră de averi ale comunei politice, zic, sunt expuși primejdiei de a-și pierde averile.

Rezolvirea propusă de colegul Krolopp, că aceste islazuri și păduri comune să le răscumpere comunele politice, — nimeni nu o va putea aproba, deoarece acestea ar însemna atacarea averii propriie.

Între astfel de împrejurări, cred, a sosit vremea, ca în timpul cel mai scurt d. ministru să depună proiectul, despre care știu, că e făcut deja. Și sunt convins, că dacă va voi și Dsa și va voi și guvernul, de

bunăseama toate partidele din opoziție vor primi ca chestiunea aceasta de foarte mare importanță să fie desbătută într'o singură ședință. Dealtfel d. ministru a declarat asta-primăvară, că chestiunea aceasta nu poate fi desbătută din cauza stărilor politice de atunci. Dar, fiindcă acum e pace am convingerea, că proiectul acesta va putea fi desbătut.

Rog deci on. camera să-mi primească următorul proiect de rezoluțiune:

„Camera deputațiilor să îndrume pe ministrul agriculturii, ca acesta fără întârziere să depună un proiect de lege în care foștii urbariaști și toate composesoratele să fie declarate persoană juridică precum și organizarea pe această bază“.

Proiectul de rezoluțiune a fost primit atât de ministrul de agricultură, Serényi, cât și de întreaga cameră.

Multămită deci stăruințelor dlui deputat Dr. Șt. C. Pop sunt speranțe ca urmând îndrumării primite dela Cameră guvernul va prezenta în fine mult așteptatul proiect de lege chemat a pune capăt unor anomalii, ce domnesc la noi de o jumătate de secol și mai bine.

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, la 20 Decembrie 1911.

Situația încordată a pieței internaționale de bani în loc de a se ameliora continuă a se înteli cu apropierea lui ultimă. În piețele mari din străinătate, în deosebi în Berlin s'a așteptat chiar urcarea etalonului oficial. Aceasta nu s'a întâmplat încă, dar poate urma în timp apropiat, după ce banca de emisiune din Saxonia și-a urcat deja etalonul dela 5 $\frac{1}{2}$ % și se svonește că ei îi vor urma și băncile de emisiune din Bavaria, Baden și Württemberg. Iar în fața acestor urcări Banca imperială germană încă va trebui să ia măsuri de apărare a căror efect se va resimți și asupra altor bănci de emisiune. Băncii pro ultimo s'au negociat de altcum în Berlin cu 7 $\frac{1}{4}$ % și 7 $\frac{1}{2}$ %, pe când discontul privat a costat 5%, iar în Londra 3 $\frac{13}{16}$ %. În piața internă de bani asemenea continuă a fi încordată situația, cererile de bani căutând satisfacerea la ghișeurile băncii de emisiune. Deși se prevede pro ultimo o potențare a cererilor, care se urce și mai mult circulația de bancnote supuse la dare, totuși se crede că o urcare a etalonului oficial va fi evitabilă. Discontul privat, s'a mișcat în ultima săptămână după bonitate și durată între 5 — 6 $\frac{1}{2}$ %.

AFACERI DE DARE.

Scadența competenței de timbru a cupoanelor de dividendă. Competința de timbru după cupoanele de dividendă devin scadente în ziua când trebuie plătită dividendă și dacă nu se plătește în timp de 14 zile, din ziua 15-a încolo sunt a se plăti și interese de întârziere.

(Judec. admin. sub Nr. 5632/911 P.)

CRONICA.

Furt cu spargere la „Patria“ în Blaj. Duminică noaptea s'a săvârșit un îndrăzneț furt cu spargeri la institutul nostru „Patria“ din Blaj. Făptuitorii au pătruns în mod pân'acum neexplicabil în localul de casă al băncii și au spart 3 casse wertheimiane, luând cu sine bani gata în sumă de K. 40.000 și efecte în valoare de aproape K 650,000. Observată spargerea la timp, făptuitorii au fost imediat urmăriți din partea jandarmăriei, care i-a arestat la o stațiune apropiată și predat poliției din Budapesta. Sunt doi greci din Constantinopol; un al treilea complice a dispărut fără urmă. Se crede că făptuitorii sunt membrii unei bande internaționale de spargători de casă.

Banii și valorile furate, din norocire, s'au aflat și astfel „Patria“ a fost ferită de o pagubă simțitoare.

Cursuri pentru analfabeți.

(Circulară către toate direcțiunile despărțămintelor).

Domnule Director!

Vremile în cari trăim ne impun o apropiere sinceră de popor, cu gândul curat de a-l smulge cât mai curând din întunerecul neștiinții și a-l ridica în rândul neamurilor culte, conștie de menirea lor în lume. Viitorul poporului nostru numai atunci va fi asigurat, când el va fi stăpân pe o puternică cultură națională, care îi va putea înlesni lupta pentru viață, alături de ce elalte popoare. Și se știe că condiția primă a oricărei culturi e cunoștința de carte, fără de care astăzi un popor nu-și mai poate îndruma soarta pe cărări mai bune. Scăderea cea mai mare a poporului nostru e tocmai lipsa cunoștinții de carte. Cu durere trebuie să o spunem că dintre toate neamurile țării noastre numai Rutenii ne întrec în analfabeți, toate celelalte sunt înaintea noastră. Credem că a sosit timpul, când toți cărturarii trebuie să ne așternem pe muncă serioasă pentru a mântui poporul nostru de această rușine a neștiinții, de această robie a întunerecului, căci întâzierea culturală a țărânimii e o primejdie mare pentru însăși existența națională a poporului nostru.

În anii din urmă în cadrele „Asociațiunii“ s'au ținut mai multe cursuri de analfabeți, cari, ca început, au dat rezultate destul de multumitoare. Dar greutatețile începutului au făcut pe mulți cărturari să renunțe la continuarea acestor cursuri, ornite cu multă însuflețire, așa că în iarna trecută, după informațiile ce le avem, s'au instruit analfabeți abia în 23 de comune, din cele peste 3000 câte avem.

„Asociațiunea“ își ține, de datorință a îndemna din nou toate despărțămintele sale să reie aranjarea cursurilor de analfabeți în cursul acestei ierni și să stăruie pe lângă domnii preoți și învățători dela sate să nu se sperie de greutatețile, ce le întâmpină chiar și din partea sătenilor, ci să le țină la început cu ascultători puțini, pe cari să-și dea silința a-i învăța bine scrisul și cetitul, ca să fie pildă vie pentru ceilalți săteni îndărătnici, nepricepuți.

Un mijloc foarte bun pentru a trezi între țărâni neștiutori de carte interesul față de scris și cetit sunt

șezătorile culturale, cari se pot aranja Duminică și în sărbători. La aceste șezători, pe lângă lectura din autorii noștri mai de seamă făcută de către domnii preoți învățători sau alți cărturari, să cetască și câte un țaran mai priceput, iar tineretul să declame și să cânte diferite poezii și cântări.

Cu ocazia acestor șezători, cărturarii să exlice țărânilor rostul Asociațiunii, să-i îndemne să se înscrie membrii ajutători, arătându-le broșurile, ce le primesc în schimbul taxei de 2 cor. și cetindu-le părți din aceste broșuri. Tot la aceste șezători să se stăruie și pentru înființarea *agentur lor Asociațiunii*.

Pe lângă aceste șezători, domnii învățători să facă în fiecare Duminică deprinderi de scris și cetit cu tineretul ieșit de curând din școală. La aceste deprinderi să fie admiși și analfabeții, pentru a-le trezi dragostea față de carte.

Pentru a răsplăti intrucâtva munca săvârșită, comitetul central a decis să împartă 10 premii de câte 50 cor. între acei preoți și învățători, cari până la 1 M i 1912 vor dovedi prin direcțiunile despărțămintelor, că au instruit în scris și cetit mai mulți analfabeți în cursul iernii 1911/12. Pe lângă aceste premii, despărțămintele de sigur vor mai împărți și altele, fie din averea lor, fie din donațiile băncilor și particularilor.

Comitetul central al Asociațiunii pentru a înlesni ținerea acestor cursuri a decis să pună la dispoziția despărțămintelor abecedarul pentru analfabeți lucrat de I. Bota. Despărțămintele, cari aranjază cursuri pentru analfabeți, sunt invitate deci să înainteze comitetului central o cerere, arătând de câte exemplare din abecedar au lipsă. Despărțămintele vor înainte această cerere numai după ce vor fi primit rapoarte de la preoții și învățătorii din comunele de pe teritoriul lor, căți ascultători sunt în fiecare curs. Trebuie deci să aiba grijă ca abecedarele să nu se risipească fără nici un folos.

Atragem atențiunea tuturor directorilor de despărțăminte, a preoților și învățătorilor că cursurile de analfabeți nu pot fi oprite de organele administrative ale statului, fiindcă, conform statutelor, Asociațiunea e îndreptățită a aranja asemenea cursuri, cari întesc promovarea culturii noastre

Facem deci încăodată un apel călduros către toți directorii despărțămintelor Asociațiunii și către toți cărturarii noștri să țină în cursul acestei ierni cursuri cu analfabeții, căci numai cu ajutorul acestora putem înlesni pătrunderea culturii în masele largi ale poporului nostru.

Sibiu, 10 Decembrie 1911.

Andrei Bârseanu,
președinte.

Oct. C. Tăslăuanu,
secretar.

Posta Redacțiunii.

Dlul I. Ch. Cele trimise — spre părerea noastră de rău — nu se pot publica, tema fiind prea primitiv tractată.

S u m a r.

Băncile românești. — Directivă nouă. — Universitate economică. — Păreri asupra inst. noastre de bani — Chestiunea urbanizării — Revista financiară: Situațiunea. — Afaceri de dure. — Cronică. — Furt cu spargere la „Patria“ în Blaj. — Cursuri pentru analfabeți.

Bursa de efecte din Viena și Budapesta.

Cursul din 20 Decembrie 1911.

%	V A L O R I	Viena vinde	Bpesta vinde
A. Datoria de stat ungară.			
4	Renta ung. aur, scut. de dare	110 95	—
4	" " Cor. " " "	90 35	—
3 1/2	" " " " " " " " " "	78 75	—
4	Impr. cu premii à 100 fl.	433 —	99 50
4	" p. reg. Tisei și Seghedin, sc. de dare	307 —	92 50
3	Impr. p. regul. Porților de fier. " " "	75 —	99 75
4 1/2	Oblig. de regalii croato-slavone " " "	100 10	99 50
4	" rurale ungare " " " "	91 60	92 50
4	" " croato-slav. " " " "	93 50	99 75
B. Datoria de stat austriacă			
4	Renta unit. conv. in cor, Mai-Nov., sc de dare	91 25	99 50
4	" " " lan. Iulie " " "	91 25	92 50
4 2	" " in hârtie, Febr.-Aug. " " "	94 50	90 75
4 2	" " argint April-Oct. " " "	91 55	281 10
4	Losuri din 1860 à fl. 500.—	1645 —	254 —
4	" " 1860 à fl. 100.—	443 —	129 25
4	" " 1864 à fl. 100.—	623 50	—
4	Renta austr. aur., scut. de dare . . .	115 05	39 25
3	" " Cor. " " " " " "	91 20	251 —
4 1/2	" " de invest. " " " " " "	80 10	—
C. Alte datorii publice.			
4	Impr. orașului Budapesta din 1903, sc. de dare	90 10	—
5	" " " Viena " " " "	100 50	77 75
6	" bulgar p. cai ferate din 1892 à frs 125	120 70	50 50
6	Imprumut Temeș-Bega din 1897 . . .	92 80	511 —
D. Scrisuri fonciare, obligaț. com., etc.			
4	Instit. de Cred. fonc. austr.	99 —	—
4	Banca austro-ungară 50 ani în florini . . .	97 70	—
4	" " " 50 ani în coroane	97 95	11 39
4 1/2	Banca comer. ung. Pesta în fl	99 75	19 16
4	" " " " in cor. " " " " " "	92 25	23 59
4 1/2	Obl. com. "banca ung. "Pesta cu 100% premie	101 60	24 10
4	" " " " repl. 60 ani " " " " " "	92 25	2 55
4	Scris. fonc. I. Cassă de păstr. patr., Pesta	111 10	118 09
4	Obl. com. " " " " " " " " " "	90 50	—
4	Obl. cu premii I. Cassă de păstr. patr. à K 100	79 25	95 15
4	Scris. fonc. Inst. de credit fonciar ungar in cor.	430 —	—
4 1/2	Banca ipotecară ungară in cor.	306 —	93 —
4	" " " " " " " " " " " "	76 —	—
5	Obl. cu premii Banca "ung. hip. à K 100	100 —	127 75
4 1/2	"Albina", Sibiu	92 —	93 60
4 1/2	" " " " " " " " " " " "	93 50	99 50
4 1/2	Cassa de păstrare generală Sibiu,	91 55	92 50
4	" " " " " " " " " " " "	91 55	139 —
4 1/2	" " " Brașov	94 50	101 —
4 1/2	Inst. de credit fonciar Sibiu,	94 80	99 —
4	" " " " " " " " " " " "	1840 —	9 950
E. Lozuri.			
3	Impr. cu premii Inst. de cred. fonc. aust. din	446 —	92 50
3	1880 à fl. 100	—	—
3	Impr. cu premii Inst. de cred. fonc. aust. din	624 —	100 —
3	1889 à fl. 100	—	—
4	Impr. cu premii Banca ung. ipot	115 30	99 50
2	" " " sârbesc à frs 100 —	91 50	92 50
5	Los. p. regularea Dunării, din 1870 à fl. 100	—	—
—	Basilica—Budapesta à fl. 5 —	—	—
—	Inst. de credit p. com. și indust. à fl. 100—	91 —	—
—	Buda, comuna à fl. 40 —	—	25 60
—	Pálffy, à fl. 40 —	—	131 50
—	Crucea roșie austriacă, a fl. 10—	94 —	—
—	" " " ungară, à fl. 5—	—	40 —
—	Losurile comunei Viena din 1874 à fl. 100—	97 70	516 —
—	Sanatorium Regina Elisabeta K 5—	97 95	—
—	Lozuri „Jó sziv“, à fl. 4—	99 75	—
F. Valute.			
—	Galbini imper. pr. bucată	92 50	80 —
—	20 franci aur	101 8	51 —
—	20 marce aur	92 50	515 —
—	Sovereigns pr bucată	93 —	13 60
—	Ruble hârtie per bucată	91 50	20 —
—	100 Marce hârtie	—	11 47
—	100 franci hârtie	93 20	19 15
—	100 lire hârtie	99 50	23 61
—	100 lei hârtie	92 50	—

„ARINA“, institut de credit și econ. societate pe acții
în Nagykaroly

CONCURS

Pentru ocuparea postului de **jurisconsult** la institutul de credit și econ. „Arina“ din Carăi Mari. Cererile sunt a se înainta la direcțiunea institutului până la 15 Ianuar 1912. De la recurenți se recere diplomă de avocat și să fie cu sediul în Carăi.

Carăi (Nagykaroly), 16 Sept. 1911.

(1-1)

Direcțiunea.

Nr. 1478 — 1911.

CONCURS.

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român“ publică concurs pentru o bursă de K 300 — din „Fundățiunea Ioan și Zinca Roman“ pentru un elev de naționalitate română, fără deosebire de confesiune, care urmează la vre-una din școlile medii din patrie, având preferință, în sensul literar fundatiionale, aceia cari se înrudesc cu fericții Ioan și Zinca Roman.

Cererile pentru această bursă au să se înainteze Comitetului central al „Asociațiunii“ în Sibiu (Nagy-szeben) strada Șaguna Nr. 6 până la 31 Decembrie n. a. c. provăzute cu următoarele documente:

a) atestat de botez;

b) testimoniu de pe anul școlar 1910/11;

c) atestat că urmează de prezent cursul școlar ca elev ordinar;

d) atestat de paupertate;

e, eventual documente prin cari să se constate înrudirea cu fericții fundatori;

Cererile intrate după termenul de 31 Decembrie n. nu se vor considera

Sibiu, din ședința comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului roman“ ținută la 9 Decembrie 1911.

Andrei Bârseanu

prezident.

Oct. C. Tăslăuanu

secretar.

În editura Delegațiunii Bancilor Române
au apărut:

Problemele Reformei Bancilor,

de Dr. C. Diaconovich.

Prețul: broș. K 1.—, leg. K 1 50.

Anuarul Bancilor Române

Pe anii

1900 — 1901 — 1902 — 1903 — 1904 — 1905 — 1906 —

1907 — 1908 — 1909 — 1910 — 1911 și 1912.

Prețul: à K 3.—; pe anii 1910—1912 à K 4.—.

Se comandă la Administrația „Revistei Economice“ în Sibiu (Nagyszeben).